

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæst. 5. Quid sit motus localis. Et quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

56 *fas veritates esse re ipsa à diuersitate spatiorum A. & B inelussorum in illis.*

Hinc facillimè sedat solutio argumenti facti, atque confirmationis eius. Dicimus enim, dum per vocationem intrinsecè indiuisibilem, & sibi inhærentem vbiatur Angelus in spatio diuisibili, quot sunt partes talis spatij diuersæ inter se, tot veritates actualis vocationis Angeli resultare similiter inter se diuersas. Quæ totidem sunt semiextrinsecæ denominationes prouenientes eidem vocationi inhærenti Angelo à dictis partibus spatij. Quo fit, vt, licet sit verum, talem vocationem, prout est in parte spatij A, non figere Angelum parti B; falsum tamen sit, desse tali vocationi prout in parte A aliquod prædicatum intrinsecum, atque adeò non habere ibi totam suam essentiam; solum namque deest illi prout in parte A semiextrinsecum prædicatum figendi Angelum parti B, ex defectu scilicet ipsius B, quæ non est in A. Quo cessat omnis contradictio per argumentum, eiusque confirmationem illata, vt patet.

57 Hinc etiam apparet, quomodo Deus per suam intrinsecam immensitatem, prorsusque indiuisibilem tam virtualiter, quam formaliter possit fieri, de factoque fiat præsens infinitis partibus totius spatij localis; quin desit ei in aliqua earum aliquod prædicatum intrinsecum; tamen si prout in earum singulis non sit præsens in reliquis, defecta scilicet dumtaxat ipsarum reliquarum sibi prorsus extrinsecò; vt latius exponemus infra disput. 6.

58 Secundò ex eodem Carleton sic obijci potest. Vbiatio indiuisibilis in secundo suæ durationis instanti figens Angelum alicui spatio locali, cui in primo instanti non figebat, planè est impossibilis, non ob aliam rationem, nisi quia in primo suæ durationis instanti asser sine suâ integrâ essentiâ; quod est chymericum: quia esset sine prædicato sibi essentiali figendi Angelum tali spatio. Sed vbiatio indiuisibilis figens Angelum duobus spatijs, pariter in quouis eorum esset sine suâ integrâ essentiâ; quia in quouis eorum esset sine prædicato sibi essentiali figendi Angelum in altero: nec minus chymericum est, esse quidpiam sine integrâ essentiâ suâ in aliquo loco, quam in aliquo tempore, vt constat. Igitur vbiatio indiuisibilis figens Angelum duobus spatijs, impossibilis etiam est.

59 Respondeo, vbiationem, de qua in antecedenti, bifariam posse excogitari. Primò, vt talis essentia sit, quæ, supposito dumtaxat tali spatio locali, in quocunque tempore existat, non possit non reddere Angelum ipsi spatio præsentem. Secundò, vt talis essentia sit, quæ ad reddendum Angelum tali spatio præsentem non solum exposcat consortium talis spatij, sed insuper talis determinati temporis. Et, si vbiatio quidem sit primi generis, chymericum erit, quòd in primo suæ durationis instanti non reddat Angelum tali spatio præsentem, & reddat in secundo. Quia in vtroque sunt omnia fundamenta talis denominationis, atque adeò tota realis essentia eius. Chymericumque est, dari in aliquo instanti temporis totam denominationis essentiam sine denominatione ipsâ, vt constat. Si verò vbiatio sit secundi generis, benè poterit reddere Angelum in secundo suæ durationis instanti præsentem spatio, cui non reddebat præsentem in primo. Quia, donec accedat secundum instans, non adsunt omnia fundamenta talis denominationis, vt potè

quorum vnum, vt ponimus, est instans ipsum. Puto autem vtramque vbiationis essentiam esse possibilem; quia in neutrà apparet contradictio. Vtque secunda potest in primo suæ durationis instanti non figere Angelum spatio, cui figit in secundo, quia desit ei in primo aliquod prædicatum intrinsecum, sed ex defectu dumtaxat ipsius instantis secundi; ita vbiatio indiuisibilis figens Angelum duobus spatijs, potest in quolibet eorum non figere Angelum alteri, quin desit ei aliquod prædicatum intrinsecum, sed ex defectu dumtaxat ipsius alterius. Ex quibus patet, per argumentum oppositum nihil probari contra nos. Alia autem argumenta, quæ pro se adiungit Carleton facillimè poterunt ab vnoquoque per doctrinam traditam dilui; ob id ea omitimus.

60 Quòd si vbiatio indiuisibilis ex parte spatij, & illud nihilominus per sui replicationem, sue repetitionem replens possibilis est; potius iure erit possibilis vbiatio indiuisibilis ex parte subiecti diuisibilis, & omnes eius partes nihilominus per sui repetitionem efficiens. Vt satis ex dictis est notum. Vnde manifestè consequitur, omnes species vbiationis à n. 46. recensitas posibles esse.

QVAESTIO V.

Quid sit motus localis. Et quotuplex.

61 **P**RO resolutione suppono primò, actionem dici generatim eum actum, quo causa efficiens causat, seu producit effectum. Vnde actio in genere idem est quod causatio, seu causalitas, qua causa efficiens causat, seu producit effectum: atque adeò etiam productio dicitur.

62 Suppono secundò ex sententia communi, actionem de facto plerumque saltem esse actum, medium inter causam efficientem, & eius effectum realiter ab vtroque distinctum, atque adeò reipsâ formalem, physicoque ex conceptu suo tangentem vtrumque. Quoties enim effectus indifferens est, vt fiat ab hoc agente, vel ab alio, aut fiat hoc, vel alio modo, tunc non potest non effectus distingui realiter ab actione qua fit. Similiterque quoties agens est indifferens, vt faciat, vel non faciat talem effectum, aut faciat hoc, vel alio modo, tunc non potest non agens distingui realiter ab actione, qua facit illum. Et quoniam plerumque saltem, ne dicam semper, dantur indifferentiæ ista de facto in efficientibus, quæ faciunt, & in effectibus, qui sunt: idcirco dicimus, de facto plerumque saltem actionem esse actum medium inter efficiens, & effectum realiter ab vtroque distinctum. Tamen si de possibili non repugnet actio identificata realiter aut cum solo effectu, aut cum solo efficiente, aut cum vtroque, vt probamus suo loco.

63 Suppono tertio, actionem aliam esse creatiuam, quæ creatio dicitur; aliam eductiuam, quæ dicitur eductio. Creatio est actio, sine productio rei ex nihilo, hoc est, ex non præsuppositâ materiâ, siue subiecto: talis est actio qua Deus producit Angelum, & qua producit animam rationalem. Eductio autem est actio, sine productio rei ex præsuppositâ materiâ, siue subiecto: cuiusmodi est ea, qua ignis ex ligno facit alium ignem; & ea, qua sol in aere, alijsque corporibus

bus producit lumen, Vnde per educationem non solum agens agit effectum, sed subiectum, in quo illum agit, recipit, seu patitur illum; quo iure passum dicitur. Atque adeo educatio duplicem in se actum inuoluit; alium, quo agens agit in passum effectum, & dicitur actio; alium, quo passum recipit, seu patitur ab agente eundem effectum, & dicitur passio.

64 Suppono quarto ex sententiâ communi, actionem educationem, & passivam idem omnino esse realiter; tamen per rationem nostram inter se distinguantur. Per eandem enim realitatem, quâ agens agit in passum effectum, fit ab agente effectus in passum, vt constat: fieri autem ab agente effectum in passum, & recipi effectum in passum, idem omnino est. At recipi effectum in passum, passumque effectum in se recipere, similiter est idem, vt etiam constat. Ergo de primo ad vltimum, agens effectum agere in passum, & passum effectum in se ab agente recipere, eadem realitas est. Actioque subinde educatiua, & passio realiter idem omnino sunt.

65 Suppono quinto, actionem educationem aliam esse transeuntem; aliam immanentem. Transiens dicitur, quâ recipitur in subiecto diverso ab agente, vt, quâ ignis producit in ligno calorem, immanens verò, quâ in ipso agente recipitur, vt, quâ intellectus in se producit intellectionem.

66 Suppono sexto, actionem aliam esse primò productionem; quâ scilicet effectus in primo instanti, quo exillere incipit, accipit spum esse ab agente; aliam conseruationem; mediâ quâ pro toto tempore subsequente post primum instans effectus ab agente conseruatur. Sæpe autem euenit, in actio primò productiua, & conseruatiua sint ab eodem agente: sæpe etiam, vt sint à duobus, vt cunctis est notum.

67 Suppono septimò, Arist. lib. 3. Physic. tres definitiones motus exhibuisse. Primam cap. 2. text. 6. nempe, *Motus est actus eius, quod in potestate est, quatenus tale est.* Sive vt vulgò effertur, *Motus est actus entis in potentia, prout in potentia.* Secundam text. 16. in hunc modum, *Motus est actus eius rei, quâ vim habet, vt moueatur, quatenus eam vim habet.* Vulgò, *Motus est actus mobilis prout mobile est.* Tertiam cap. 3. text. 23. huiusmodi. *Motus est actus eius, quod agere, & pati potest, quatenus tale est.* Sive, vt quidam profertur, *Motus est actus actiui, & passiu, quâ actiuum, & passiuum est.* In quibus definitionibus exponendis ea est expositorum varietas, vt nihil fixum de motus quiditate habeamus. Alij enim, vt Auerroes, Albert. Simplic. apud Conimb. ibi quæst. 1. art. 1. non in actione, & passione, sed in earum termino ponunt essentiam motus. Cum tamen communis opinio, quam tenent Conimb. ibid. Soar. disp. 49. Meth. sect. 2. & alij in viâ ad talem terminum illam ponant. Quâ via secundum quosdam est sola passio. Secundum alios etiam actio. Nec de sunt, qui ab essentia motus passionem, & actionem excludunt, contenti solâ vnione ad formam productam. Ita enim censet Arriag. disp. 12. Phys. sect. 1. & Carlet. disp. 2. Phys. sect. 9. Deinde multi, vt Conimb. quæst. 2. & alij postulant ad quiditatem motus, quòd sit successiuus. Et inter hos quidam insuper petunt continuitatem; quidam excludunt. Alij nec successionem exigunt; sed motum tum successiuum, tum instantaneum adstruunt. Denique plures ad quantitatem, qualitatem, & vbi dumtaxat, cen-

sent, dari motum. Alij ad substantiam itidem, ad aliaque prædicamenta. Quâ opinionum varietas ex non clarè proposita definitione motus, vt deberet, exorta est. Clarè quippe sunt describendi principio termini, quorum suscipitur tractatio. Neccirca terminorum definitiones, quæ principia scientiarum sunt, controuertendum vnquam est: quia omnis controuersia de definitione de solo nomine, sive de modo loquendi est; in quo non est hærendum.

Quo circa ego, qui ab huiusmodi quæstionibus vehementer abhorreo, omittens Aristotelicas definitiones, communique, & trito modo concipiendi, atque loquendi adhærens; moueri id dico vniuersè, quòd aliter modò, ac immediatè antea, se habet intrinsecè. Atque ita motum in vniuersum appello cum actum quo vnquamquodque intrinsecè alteratur, sumpto alterari pro aliter, quam antea, se habere. Notando interim, motum ita vniuersè usurpatum mutationem, etiam vocari. Itaque motus generatim sumptus, sive mutatio est actus, quo alteratur subiectum intrinsecè. Per particulam actus conuenit motus, sive mutatio cum cæteris actibus, quibus subiecta quæque exercentur quavis ratione, iuxta doctrinam vniuersalem actuum statutam in Pharo Scient. disp. 8. Per particulam alteratur differt motus, sive mutatio ab actibus, quibus ita exercentur subiecta, vt non aliter, quam antea, se habeant. Per particulam denique intrinsecè differt motus, sive mutatio imprimis ab actibus extrinsecis, & semiextrinsecis, quales sunt actus, quibus ego dicor coexistere Ioanni, assimilari Petro, & quibus Deus dicitur coexistere creaturis, eis dominari, &c. Per hos enim actus, etiam aliter, quam antea, se habeat subiectum extrinsecè, aut semiextrinsecè, non tamen dicitur moueri, neque mutari. Differt etiam, motus sive mutatio per eandem particulam ab actibus, qui licet immediatè tangant subiectum; in ipso tamen non inhaerent, neque ipsi attribunt, aut detrahunt vel complementum aliquod, quo compleatur in suo esse, vel ipsum esse: nullatenusque propterea subiectum ipsum dicuntur intrinsecè alterare. Tales sunt actus, quibus Deus dicitur producere creaturam, & suspendere conseruationem eius; & actus, quo Verbum diuinum humanitati Christi domini vnitur. Et si enim Deus aliquomodo aliter, quam antea, se habeat per huiusmodi actus, per eos nihilominus neque mouetur, neque mutatur: quia per eos non alteratur intrinsecè, aut recipiendo in se quidpiam, aut accipiendo complementum sui esse, vel ipsum esse.

Ex datâ autem definitione colligitur, per omnem motum, seu mutationem necessariò transire mobile, seu mutabile ab vno extremo ad aliud: hoc enim ipsum est aliter se habere nunc, ac se habebat antea. Quæ duo extrema termini motus appellantur; alterum terminus à quo; alterum terminus ad quem. Vnde motus, sive mutatio transitus quidam est subiecti, quod mouetur; sive mutatur, ab vno ad alium terminum; hoc est, à termino à quo ad terminum ad quem. Quocirca motus respectum dicitur ex suo conceptu ad vtrumque terminum; cum hoc tamen discrimine, quòd actus, in quo directè consistit motus, intrinsecè respicit terminum ad quem, atque adeo essentialiter: quia suapte essentia est actus, quo subiectum exercetur circa talem terminum. Terminum verò à quo extrinsecè; atque adeo accidentaliter respicit: quia pote-

poterat idem actus subsistere, quin terminus à quo processisset. Quo fit, ut in conceptu reali motus non possit non terminus à quo intrinsecè inuolui ex connotato iuxta doctrinam vniuersalem denominationum datam in Pharo Scient. disput. 8. & 9. saepeque alibi.

70 Secundo colligitur, triplicem imprimis debere distingui mutationem generatim sumptam: actiuam scilicet, passiuam, & formalem. Mutatio actiua est actio, qua agens mutat, siue transire facit subiectum à termino à quo ad terminum ad quem, producendo in eo terminum, ad quem in eà temporis mensurà, qua primo incipit desse terminus à quo. Mutatio uero passiuua est passio, qua subiectum passiuè transit à termino à quo ad terminum ad quem, recipiendo ab agente terminum ad quem in eadem dictà mensurà. Formalis denique mutatio dicenda est unio, qua subiectum informatur termino ad quem. Quod autem etiam per huiusmodi unionem subiectum eius propriè dicatur mutari, etiam si passio desit, constat: quia, si Deus produceret in me per creationem aut qualitatem, aut præsentiam localem, ut est possibile, uerè moueri, & mutari diceret extra omnem passionem. De facto etiam materia prima mutatur de non informatà ad informatam per animam rationalem: quam tamen per passionem in se non recipit. In motu item augmentationis, qui iuxta Aristotelem, & omnes propriissimus est, uiuens, quod mouetur à minori ad maiorem quantitatem, non est subiectum passiuum illius additamenti, ad quod mouetur, sed tantum uisibile cum illo. Ex quibus patet, motum, seu mutationem non semper cum passione, aut actione identificari realiter, ut quidam uolunt.

71 Tertiò colligitur, motum, seu mutationem penes diuersitatem terminorum à quo, & ad quem quadruplicem esse. Vel enim mouetur subiectum à positiuo in positiuum, ut à frigido in calidum. Vel mouetur à positiuo in negatiuum, ut à frigido in non frigidum. Vel à negatiuo in positiuum, ut à non calido in calidum. Vel denique à negatiuo in negatiuum, ut à non frigido in non calidum. (Quidquid Aristot. lib. 5. Physic. cap. 1. hoc quartum membrum diuisionis absque idonea causà reiecerit).

72 Quarto colligitur, motum, seu mutationem non solum dari ad quantitatem, qualitatem, & ubi; sed etiam ad alia prædicamenta, quando hæc intrinsecum aliquid aliquo ex dictis modis appingunt subiecto mobili, seu mutabili. Itaque datur motus ad substantiam, ut in generatione, qua mutatur materia prima à non informatà ad informatam substantialiter, siue ab uà formà substantiali ad aliam; & in nutritione, qua mutatur uiuens à minori ad maiorem substantiam, sumptà substantià prout, condistinguitur à quantitate speciali. Datur etiam motus ad relationem, quando hæc est intrinsecus subiecto, ut est intellectus intellectui, & plerumque unio extremo unio, amor uoluntati, & alij huiusmodi actus, qui relationes quædam intrinsecæ sunt iuxta doctrinam statutam etiam in Pharo Scient. disput. 14. quæst. 1. Datur etiam motus ad situm, quo pacto situs ab ubi discriminatur, &c.

73 Quintò colligitur, motum ad terminum positiuum quoad directum eius significatum, quod uel actio, uel passio, uel unio est iuxta dicta, semper distingui realiter à termino à quo, ut po-

te qui iam non existit, quando existunt actio, passio, uel unio. A termino uero ad quem, etiam plerumque saltem realiter distinguatur de facto; possibile tamen est, ut non distinguatur, quatenus possibile est, ut actio, & passio à suo termino, & unio à suo extremo realiter non distinguantur, sed tantum per rationem. A subiecto tamen, quod mouetur, nequit non distingui motus, etiam quoad dictum directum sui significatum, realiter: quia nequit subiectum per id, quod secum idem realiter est, alter se habere modò, quam antea se habebat realiter. Pariterque est philosophandum, suà seruata proportionem, de motu ad terminum negatiuum.

Hæc tamen dicta sunt de motu, seu mutatione propriè dictà, qua subiectum idem persistens intra statum existentialem ab uno extremo ad aliud transit successu temporis, acquirendo scilicet, aut amittendo aliquid à suà entitate distinctum, sibi que in hæsiuum per passionem, seu receptionem, uel sui completiuum per unionem, at uel ita intrinsecum sibi uno, aut altero titulo, iuxta dicta. Tunc enim subiectum propriè moueri, siue mutari dicitur, quando recipit in se per passionem id, quod immediatè ante in se receptum non habebat; aut amittit per negationem passionis id, quod immediatè ante habebat receptum in se; uel quando acquirit per unionem aliquod complementum sui, quo immediatè ante carebat, aut illud per negationem unionis habitæ immediatè ante deperdit. Tunc autem id, quod subiecto unio, ipsius complementum censetur, quando subiectum suà naturà quid incompletum est, & partiale, ordinatum que ad componendum simul cum altero extremo, cui unio, aliquod totum: ut est ordinata materia ad componendum simul cum formà totum essentialia, & quæuis pars integralis ad componendum simul cum altera parte totum integrale, & quæuis integra substantia ad componendum superpositum simul cum subsistentià. Defectu cuius incompletionis uerbum diuinum, dum hypostaticè fuit unitum humanitati, neque alteratum intrinsecè, neque mutatum fuisse dici potuit. Ut bene explicat Cardin. de Lugo tom. de Incarnat. disput. 11. sect. 7. Hæc, inquam, & præcedentia de mutatione sunt dicta propriè sic nancupata.

Datur tamen mutatio insuper impropriè, aut minus propriè dicta, qua dicitur ens transire de non esse ad esse, cum primùm existentiam accipit à suis causis, quam prius tempore non habebat, aut qua dicitur ens transire de esse ad non esse, cum primùm per sui corruptionem existere desinit, cum primùm uel existentiam amittit, quam prius tempore habebat. Hic enim transitus entis de non esse ad esse, aut de esse ad non esse, siue de non existente ad existens, aut de existente ad non existens quædam talis entis transmutatio, siue mutatio est.

Addit Gallius lib. 2. de Deo tract. 8. cap. 1. tertiam mutationis acceptionem impropriissimam, qua creatura producta à Deo ab æterno ætæternus diceretur mutari, quatenus de potentià logicà, siue possibilitate existendi quodammodò ad existentiam ipsam ab æterno transiret. Hæc tamen mutationis acceptio admittenda non est. Tum quia absque transitu ab uno tempore ad aliud neuiquam dici potest quidpiam mutari iuxta communem usum. Tum quia transitus à potentià ad actum existendi, cum sit inter extrema realiter identificata, nullatenus potest

potest esse realis, sed vt summum rationis; modo autem dumtaxat agimus demutationibus realibus, quibus transitur ab vno extremo ad aliud re ipsa distinctum. Tum denique quia pariter dici potest Deus transire re ipsa à quavis suarum potentiarum ad actum, vt à potentia existendi ad existentiam, à potentia intelligendi ad intelligentiam, à potentia amandi ad amorem, &c. atque ita, multifariam re ipsa mutari. Quod est absurdum.

77 Ster itaque omnes motus, seu mutationes ad duo genera reuocari. Alterum proprium, quo subiectum existens successu temporis transit ab vno extremo à se realiter distincto ad aliud à se etiam distinctum realiter, qua ratione explicatum est. Alterum minus proprium, quo subiectum successu etiam temporis transit à non existente ad existens, aut ab existente ad non existens. Omisso autem modo genere motus seu mutationis minus proprio, de altero supersunt adhuc nonnulla ad notanda.

78 Et primum determinandum superest, quinam motus strictus, & quinam non strictus, sed laxus dicendus sit. In quo itidem non est exigua varietas opinionum. Arbitror iuxta communio-rem loquendi modum, motum successiuum secundum tempus debere dici motum strictum; & laxum motum instantaneum; qui speciali etiam ratione, retento nomine generis, mutatio appellatur. Super quo non est altercandum. Dico autem motum successiuum eum, qui ex partibus extensionis temporalis, siue successiuè fluentibus compositus est, vt motus calefactionis, motus localis, & alij huiusmodi. Instantaneum autem motum nuncupo eum, qui caret partibus extensionis temporalis, vt motus illuminationis, motus generationis hominis, & similes. Tamen omnis motus quantumuis instantaneus non possit non in suo adæquato conceptu eam successiuam inuoluere, quam secum fert transitus subiecti mobilis à tempore antecedente, in quo existerat sub termino à quo, ad tempus immediatè subsequens, in quo acquirit terminum ad quem.

79 Deinde verò motum generatim acceptum nonnullis alijs diuisionibus oportet præterea diuidere. Imprimis enim alius est motus indiuisibilis physice, vt pote qui simplex, ex nullisque partibus physice compositus est. Alius est physice diuisibilis, atque adeò ex aliquibus partibus compositus physice.

80 Deinde motus diuisibilis, siue compositus alius est talis quoad intensionem, cuius partes omnes sunt intra omnes, atque adeò inter se penetratè relatè ad tertium, in quo esse dicuntur. Alius est talis quoad extensionem, cuius partes omnes sunt extra omnes, atque adeò nullam penetrationem habent relatè ad tertium, in quo esse dicuntur. Quoniam autem tertium, in quo motus dicitur esse triplex est: subiectum; locus, siue spatium locale; & tempus; trifariam motus compositus, atque adeò diuisibilis esse potest tam quoad intensionem, quam quoad extensionem; subiectiuè videlicet; localiter; & temporaliter. Habebit itaque motus intensionem subiectiuam, quando omnes eius partes sunt simul in eodem subiecto. Habebit localem, quando omnes sunt simul in eodem loco. Habebit denique temporalem, quando omnes sunt simul in eodem tempore. Similiter erit motus extensus subiectiuè, quando omnes partes eius

in totidem sunt distinctis subiectis, seu partibus subiecti. Erit extensus localiter, quando singulae partes eius in singulis partibus sunt spatij localis. Erit denique extensus temporaliter, quando singulae partes eius totidem partibus temporis correspondent. Et iste dicitur successiuus; quia omnes partes temporis sunt successiuæ.

Præterea ex omnium horum terminorum, 81 mixtione, omni combinatione facta, multæ aliæ diuisiones motus compositi, seu diuisibilis resultant. Potest quippe motus esse intensus subiectiuè, & extensus temporaliter; qualis de facto est motus calefactionis eiusdem subiecti. Potest è contra esse extensus subiectiuè, & temporaliter intensus; qualis de facto est motus illuminationis subiecti extensi. Potest esse simul extensus localiter, & temporaliter; qualis de facto est motus localis. Ac demum pene omnes reliquas combinationes possibiles, saltem supernaturaliter, subire potest; vt apparebit consideranti, & recognoscenti omnes illas penes regulas combinandi, quas dedimus in Pharo Scient. disput. 29.

Denique motus extensus seu subiectiuè, 82 seu localiter, seu temporaliter duplex est. Alius continuus, cuius partes continuatam quamdam seriem componunt absque vlla intercapedine, siue intervallo similibus partibus vacuo. Alius discretus, cuius partes seriem componunt interruptam aliquo, aut aliquibus intervalis vacuis eiusdem motus partibus. Vnde motus extensus continuus alius subiectiuè, alius localiter, alius temporaliter continuus est. Similiterque motus extensus discretus alius subiectiuè, alius localiter, alius temporaliter est discretus. Motus verò quavis ratione intensus continuus semper in suo genere dici potest; quia inter partes intensionis quæ tales nulla potest intercapedo similibus partibus vacua interponi.

Postremo motus alij sunt inter se oppositi, 83 alij non item. Oppositi, vt calefactio, & frigiditas; latio sursum, & deorsum; accretio, & diminutio; & similes. Non oppositi vt latio, & calefactio; accretio, & frigiditas; calefactio, & dealbatio; & alij huiusmodi. Tum alij sunt motus directi, qui à motore directè tendunt, vt illuminatio à luminoso, latio pilæ à projiciente. Alij sunt motus reflexi, qui ab obstitente reflectuntur, vt illuminatio ab speculo, latio pilæ à pariete obstante. Demum motus alij inter se connexi, alij non connexi esse possunt. Aliasque aliorum eorum diuisiones possunt subire. Vt consideranti erit notum.

Iam subiectum aliud per se, aliud per acci- 84 dens moueri dicitur. Moueri dicitur per se, quod est proprium subiectum motus, & ex directà siue primariâ motoris intentione mouetur. Sic Petrus motu progressiuo per se mouetur ad locum, quo intendit accedere. Per accidens verò moueri dicitur, quod non est proprium subiectum motus, sed aliquid, quod ad illud aliquam habet habitudinem, ob scique extrinsecè à motu ipsius subiecti denominatur motum. Vel, si est proprium subiectum motus, præter intentionem tamen directam motoris mouetur. Hoc secundo modo mouetur per accidens vestis Petri, calor, aut frigus eius, aliasque huiusmodi accidentia, cum Petrus ad destinatum locum per se mouetur. Vestis enim, & accidentia Petri

Petri proprijs motibus mouentur in tali casu iuxta dicenda infra quæst. 7. sed præter intentionem Petri directam. Quo etiam pacto impulsus per se impellens currum, aut nauem per accidens mouere dicitur ea, quæ sunt intra currum, aut intra nauem; à quo subinde currus, & nauis per se, quæ verò in eis continentur, per accidens moueri dicuntur. Primò autem illo modo dicitur moueri per accidens motu calefactionis musicus, cum calefit Petrus, qui est musicus. Musica enim Petri, siue Petrus reduplicatiue vt musicus nullius motus calefactionis subiectum est; per denominationem tamen extrinsecam à calefactione desumptam, cuius subiecti musica est accidens, moueri seu calefieri musicus dicitur. Hac etiam ratione dicitur Petrus sanari, quando digitus pars eius sanatur, quod est extrinsecè denominari eum motum à motu sui digiti. Pariterque infimilibus.

85 His ita hæcenus stabilitis, atque suppositis, iam facile est diiudicare, quid sit, & quotuplex motus localis, qui motus etiam lationis, seu latio dicitur, prout nobis erat propositum in præfati quæst. Est quippe, vt ex definitione motus in genere datà colligitur, actus quo alteratur subiectum quoad præsentiam localem. Quæ definitio eandem, atque illa, subit explicationem, suâ proportione seruata. Recolatur.

86 Motus autem localis ita vniuersaliter sumptus eandem patitur diuisiones, quas motus in genere iam expositas, quasque subinde vnusquisque poterit illi applicare, ne actum agamus. Hoc vnum aduerto, nomine motus localis vt plurimum eum duntaxat venire vulgò intelligendum, quo citra miraculum videmus corpora moueri. Hic autem semper est motus extensus, & continuus localiter; tum semper, saltem sensibilibus, est etiam extensus, atque continuus temporaliter tum semper est à positum in posituum. Quo circa id solum dici vulgò solet moueri localiter, quod per præsentiam mutationem ex vno loco transit ad alium, amittendo præsentiam in priori, & acquirendo præsentiam in posteriori. Hoc tamen non tollit, id etiam dictum iri localiter motum iuxta definitionem datam, quod, non amissa priori præsentia diuinitus in alio loco acquiret alteram: transiret namque à non præsentem ad præsentem in eo loco. Tum quod, nullà præsentiam acquisitã, quam alicubi habebat amitteret: transiret enim à præsentem ad non præsentem in eo loco. Tum cætera huiusmodi, quæ definitio data complectitur. Quamquam enim non omnes species motus localis in eã contentæ vsu veniant in corporibus connaturaliter, in spiritibus tamen fortasse vsu veniunt iuxta dicenda postea; diuinitusque sunt forsan possibiles; & ideo vnà debent, prout scientia postulat, definitione comprehendere. Cæterum, vt & vulgari apprehensioni morem geramus, speciali definitione adiectã de motu connaturali rerum dicamus insuper. *Motus localis est transitus ex vno loco ad alium per amissionem præsentiam in vno, & acquisitionem in alio.*

87 Potest præterea motus localis diuidi in descriptiuum, circumscriptiuum, & contractiuum; insuperque in alia membra subdiuidi penes diuersitatem præsentiarum, quæ adquirentur, aut amittuntur per illum quæstione præcedente traditam.

88 Diuiditur insuper motus localis in rectum, flexuosum, spiralem, & circularem iuxta diuer-

sas lineas spatij localis, quas mobile suo motu potest describere. Atque hæc modò satis. Alia enim in sequentibus attingam.

QVÆSTIO VI.

Quenam propositiones evidentes, aut alias certa seu per se nota, seu demonstrata ex terminis huius disputationis in superioribus expositis eliciantur collatis tum inter se, tum cum alijs expositis in Pharo Scient.

PROsequens methodum, quam cœpi in Pharo 89 Scient. in singulis disputationibus metaphysicis huius Operis, (quemadmodum & in singulis illius præfati), quæstionem proponam congerentem propositiones aliquot evidentes seu per se notas, seu demonstratas (vnà cum certis secundum fidem, si quæ occurrerint) compositas ex terminis vnus cuiusque disputationis collatis tum inter se, tum cum alijs expositis aut in disputationibus anterioribus, aut in Pharo Scient. Arbitror enim, laborem hunc & gratum, & vtilem fore scientificis, vt pote præbentem eis aliquam normam demonstrandi, siue scientiam demonstratiuam texendi in Metaphysicis similem illi, quæ obseruatur in Mathematicis; aliquodque initium, vnde inchoantes Metaphysicam demonstratiuam possint componere, & in dies paulatim augere; vt Mathematicam demonstratiuam principio inchoatæ, deinceps paulatim composita, & in dies aucta sunt. Quod sanè maximi momenti, eximijque emolumentum fore omnibus scientijs humanis, quæ vni Metaphysicæ vniuersaliori, seu Primæ Philosophiæ sub alternantur, haud dubitabile est. Igitur istius est generis quæstio præfata. Cui responderetur, propositiones, quas inquirat, sequentes esse.

Propositio 1.

Locus omnino est immobilis motu locali. 90

Ita supponunt vniuersim omnes Philosophi. Nam alioquin posset locatum localiter prorsus immotum mutare locum; aut, non mutando locum, moueri localiter. Quod vtrumque est absurdum. Cum idem ipsum sit locum mutare, & moueri localiter. Sumimus namque hic, sicut & in sequentibus propositionibus, motum localem pro transitu ex vno loco ad alium per amissionem præsentiam in vno, & acquisitionem in alio.

Propositio 2.

Vbiatio, seu præsentia localis immobilis etiam est localiter ab eo spatio locali, cui per se correspondet. 91

Hoc itidem omnes Philosophi vniuersim consensu fatentur, quodcumque demum illud sit, in quo consistere, dicunt, præsentiam localem. Quoniam præsentia localis, in quocumque eã dicatur consistere, ita in spatio locali, seu potius in gradu locali, cui per se correspondet, suapte

Q 2 essen.